PS

Het PAROOL
donderdag 11 september 2003

HOLMANS
Hoofdstad

Arabisch voor liefde

Soms denk ik wel eens dat de hemel belt, en dat ik dan m'n moeder spreek, zoals vroeger.
"Dag jongen, hallo..."
"Wat is er, mam..."
"Wat? Niets... nee. Gewoon. Niets...."
"Maar waarom bel je..."
En dan zegt ze: "Wat heb je vandaag gedaan?"
Ik haal diep adem en vertel: "Ik heb vandaag een imam geïnterviewd, een burgemeester, – de burgemeester van Amsterdam – een wethouder – Rob Oudkerk, die ken je nog wel, kent dokter Lankhout nog – Elsbeth Etty en Sadik van Forum, die ken je niet, maar die is de kersverse directeur van Forum, en die heeft ook Multatuli gelezen..."
"Waarom zit je nou altijd op te scheppen," zegt m'n moeder dan. En ik weet dat het geen zin heeft haar tegen te spreken, want het is waar.
"Die imams hebben een inburgeringscursus gedaan," zeg ik, "het was een zeer belangrijke stap op weg naar de integratie... Moedig van die imams... en ik heb me ingehouden, mam... ik was heel beleefd, en heb niemand echt beledigd..."
Maar m'n moeder gelooft het toch niet.

Om één uur vannacht waren de festiviteiten in de Rode Hoed opeens afgelopen, en toen stond ik door een toeval naast één van de mooiste vrouwen van Amsterdam. Ze vroeg me of ik bij haar 'achterop' wilde, en dus sprong ik op haar fiets. We gingen naar nergens, want niet naar mijn huis en ook niet naar haar huis, waar zich een man bevond.
"Waarom zit ik hier?" vroeg ik aan de vrouw. (Allochtoon, meer kan ik niet zeggen.)
"It is the secret of your eyes," zei ze.
Het geheim van mijn ogen... Dat was wonderlijk, want ik wist zeker dat ik met haar meegegaan was, omdat zij van die mooie ogen had.
Dertien minuten later zet ik haar fiets tegen een boom bij een café dat nog open is. We kennen het niet. We gaan naar binnen.
"Wat denk je?" vroeg ze.
"De nacht is vol onzekerheid," antwoordde ik.
Vroeger zei ik nog wel eens iets leuks, maar tegenwoordig doen de clichés het goed. Ik ben onder de indruk van de mooie vrouw. Eigenlijk wil ik zeggen: wat doe jij, allochtoonse vrouw, met mij?
Ik kijk het café rond. De vrouw drinkt een whisky, ik een witte wijn. Er zijn alleen maar mannen. Ik ben in een homokroeg.

"Mam? Ben je er nog?"
"Wat is er schat?"
"Ik zit dus nu voor het eerst van mijn leven in een homokroeg, met een allochtoonse vrouw die bloedmooi is, en ik heb dus net met imams gesproken over de multicultisamenleving."
Moeder antwoordt niet.
Op een enorm scherm wordt het songfestival van 1974 getoond via een dvd. De homo's zingen mee – ik ken de teksten ook. De moslima kent hier opeens een aantal mannen. We schudden handen.
"En je gelooft nog in Allah?" vraag ik. Ze knikt. "Ik ben een man die onbetrouwbaar is en niet deugt," waarschuw ik haar. "Net als Arabische mannen," zegt ze.
Om drie uur moet ik naar mijn katten. We kussen niet, we groeten elkaar – de jaren die tussen ons liggen krijg je ook met wederzijds respect niet weg – en ik ga naar huis.
Ze heeft me nog in m'n oor gefluisterd wat het Arabische woord voor 'liefde' is.

Olympisch Stadion

MONUMENT MET TOEKOMST

Dit weekeinde staat in het teken van Open Monumentendag. Het Olympisch Stadion viert zijn 75-jarige bestaan. Met de Arena al aan de horizon, leek het grootste sporttheater van Nederland afgedankt. Zonder de reddingsactie in 1996 had de sloperskogel het Olympisch Stadion meedogenloos neergehaald. Na de gewaagde facelift, in 2000, kreeg het stadion de nationale renovatieprijs en een status op de monumentenlijst.
Amsterdam organiseerde in 1928 de Olympische Spelen. Het bouwwerk van Jan Wils werd geprezen als een moderne tempel voor sport en cultuur. Na de Spelen volgden nationale sensaties. Zoals in 1929: Europa's eerste voetbalwedstrijd met kunstlicht (64 lampen aan tramdraden, op vijftien meter hoogte over het veld gespannen). Er werd voetbalgeschiedenis geschreven (door Oranje, Ajax, Blauw-Wit, DWS),er was wielerspektakel (Derksen - Van Vliet, de Tourstart), atletiekgala's (Fanny Blankers-Koen), bokspartijen (Van Dam - Van Klaveren). En in 1934 dirigeerde Willem Mengelberg er in een uitverkocht stadion Wagner en Beethoven, een concert waarvoor het treinverkeer Haarlemmermeerstation-Amstelveen werd stilgelegd.
Het stadion probeert sinds zijn renovatie een nieuwe plaats te verwerven in de bedrijvige Amsterdamse wereld van kunst, cultuur en sport. Ter gelegenheid van het jubileum namen kunstenaars het initiatief kunst, krant, sport en architectuur als één geheel te presenteren.
Onder de titel SPELEN lieten tien Nederlandse kunstenaars zich inspireren door het stadion en zijn roemruchte geschiedenis. Iedere kunstenaar heeft een pagina in deze bijlage zelf vorm gegeven. Schrijvers, journalisten en historici sloten zich bij hen aan.
info: www.olympischstadion.nl

voorpagina:

MATTHIJS MULLER

HET OLYMPISCH STADION

Een grijze zondag in vak B
De geur van opa's winterjas
DWS moest tegen MVV
Zacht sneeuwde het sigarenas.

Een zomerdag, het was nog vroeg
We kochten kersen aan een kraam
Ik en mijn vader, het was genoeg
Er reden renners in de baan,

In het gras stond Rudi Altig
Op zijn hoofd en
Straks kwam Tiemen Groen
Mijn vader had het zelf beloofd
En Maspes met zijn kattensprong
En Timoner en Noppie Koch
De zon scheen, ik was negen jaar
Zo jong
En zo geestdriftig nog.

De avond viel
De laatste stralen van de zon
Streelden het oude stadion.
Het had een ziel.

HENK SPAAN (uit: Maldini heeft een zus)

De Olympische Spelen zijn een evenement voor winnaars. Alleen zij hebben wat de gewone sterveling niet heeft. Een sporter kan daarom vooraf niet stilstaan bij de gedachte dat het mis kan gaan. Maar dat maakt de nederlaag achteraf moeilijker te accepteren. Sydney 2000 heeft het leven van zwemmer Dennis Rijnbeek voorgoed veranderd. Altijd zal hij die jongen blijven van die foute wissel.

MARIJE RANDEWIJK

De jongen van die foute wissel

Een rentree laat Rijnbeek dit keer wel uit zijn hoofd.
FOTO BASTIAAN HEUS

JE MOET EEN topsporter niet vragen naar de zin van zijn bestaan. De maatschappij is materialistisch ingesteld. Wie ergens veel energie in steekt, moet zeker weten dat aan het einde een tastbare beloning wacht. We investeren alleen als het rendement verzekerd is. We doen niets meer voor niets. Een sporter nog wel. Hij kan immers verliezen, wij rangschikken dat onder 'niets'. Want vaak laten we hem dan antwoord geven op de vraag of de inspanningen het allemaal waard zijn geweest.
Die vraag stelt een sporter zichzelf niet, die wordt hem door de buitenwereld voorgelegd. Hij moet verantwoording afleggen. Alsof alleen het leven van de winnaar zinvol is. Alsof alleen die zich niet hoeft te verontschuldigen voor de duizenden kilometers, de honderden trainingsuren, de miljoenen baantjes. Kortom, de monotonie van het sportbestaan.
Het is een onderscheid dat ten onrechte wordt gemaakt. Je mag het belang van sport niet onderschatten, maar je moet het ook niet overschatten. Is Pieter van den Hoogenband gelukkiger sinds hij twee gouden olympische medailles in zijn prijzenkast heeft hangen? Is zijn bestaan zinvoller? Er valt geen antwoord op te geven. Niemand weet hoe hij in het leven zou hebben gestaan als hij geen zwemmer was geweest. Dennis Rijnbeek denkt dat hij 'ietsjes gelukkiger' zou zijn met een olympische medaille. Hij had hem moeten hebben, maar hij heeft hem niet. Dat heeft zijn leven veranderd. Niet structureel, maar het is toch leuker als je kunt vertellen: kijk, die bronzen medaille, die is van de Spelen. Nu moest hij zichzelf op 1 januari 2001 tot de orde roepen: 'Oké Dennis, nu is het een jaar geleden, nu moet je het een plaats geven.' Tot dat moment had hij dagelijks aan die ene septemberdag in Sydney gedacht.
Rijnbeek zegt dat het belangrijkste wat hij heeft overgehouden aan zijn sportcarrière de geestelijke rust is. Hij hoeft zich als mens niet meer te bewijzen. Hij staat ontspannen in het leven, omdat hij vindt dat hij al iets gepresteerd heeft. Alles wat hij in zijn maatschappelijke carrière bereikt, zal in het niet vallen bij de prestaties die hij als zwemmer leverde. Zoals toen wordt het nooit meer.
Eénhonderdste van een seconde vertrok hij tijdens de Olympische Spelen van Sydney te vroeg van het startblok. De 4x100 meter vrije slag estafette zou in Australië voor de eerste Nederlandse medaille zorgen, zo was het door iedereen beschreven. Dennis Rijnbeek nam over van Mark Veens en alles was ineens anders. Hij is nooit meer dezelfde Dennis Rijnbeek geworden. Altijd zal hij die jongen blijven die die estafette verprutste. Leer daar maar mee leven.

DRIE JAAR LATER kijken zijn ploeggenoten van toen, onder wie Mark Veens, Johan Kenkhuis en Ewout Holst, hem nog altijd met de nek aan. Hij proeft dat er wat is. Natuurlijk, het was zijn schuld, dat zal hij nooit ontkennen, maar misschien had Veens ook wel wat beter aan kunnen tikken. "Ik heb het idee dat ze nog steeds denken dat ik het expres heb gedaan. Het is een belachelijke gedachte. Want laten we eerlijk zijn: ik vind het vervelend voor die andere jongens, maar ik denk dat het voor mij nog het allerergste is. Ik ben blij dat ik aan vijf WK's en twee Olympische Spelen heb meegedaan. Ik had nooit gedacht dat dat erin zat. Maar de herinnering wordt overschaduwd."
Hij vertrok naar de Spelen met het perspectief om twee keer op het podium te staan, uiteindelijk ging hij met lege handen naar huis. In de 4x200 meter vrije slag estafette was Rijnbeek door zijn ploeggenoten immers niet gewenst. "Topsport is keihard, het is geen leuke wereld, daarvoor staat er te veel op het spel. Maar dit sloeg nergens op. Als je het vergelijkt met voetballers die een strafschop missen, wat ook nog wel eens gebeurt, heb ik het idee dat die beter worden opgevangen door hun ploeg dan een zwemmer die een valse start maakt."
De een sprak in Sydney geen woord meer met hem, de ander was hem het liefste naar de keel gevlogen. Eigenlijk had hij beter meteen zijn spullen kunnen pakken om naar huis te gaan. Maar had hij daar anderhalf jaar van zijn leven voor opgeofferd?
Al die tijd leefde hij met het idee om in Sydney zijn carrière op een hoogtepunt af te ronden. Hij was al eens gestopt. In 1996 haalde hij de Olympische Spelen van Atlanta. Hij kwam er, als reserve voor de estafette, niet in actie. Hoewel hij dacht dat de NK's voor hem het hoogst haalbare waren en hij nimmer van de Spelen had gedroomd, was de teleurstelling daarover groot. Rijnbeek nam zich voor door te gaan tot de EK in Sevilla (1997), daar moest en zou hij ook op een individueel nummer starten. Het was sowieso het enige dat hem inspireerde. Sport boeide hem omdat hij zichzelf kon verbeteren en verbazen. Dat die progressie hem op de grote toernooien bracht, was daarvan een gevolg, geen doel op zichzelf.
Toen de EK in 1997 op een deceptie uitliepen, hield hij het voor gezien. Er was nauwelijks olympisch perspectief. Rijnbeek was de vierde zwemmer van een modaal land, niet de vierde zwemmer van een medaillekandidaat. Dat veranderde pas op de EK kortebaan in 1998. Nederland zwom op de 4x50 meter vrije slag een wereldrecord. Met Stefan Aartsen, een vlinderslagzwemmer van wie Rijnbeek nog nooit had verloren. Hij nam prompt een besluit. "Ik zei tegen mezelf: wat doe je hier eigenlijk? Ik was er inmiddels achter gekomen dat werken ook niet geweldig leuk was. Een dag later ben ik met mijn voorbereiding op de Spelen van Sydney gestart."

BINNEN ZES MAANDEN plaatste hij zich voor de EK in Istanboel. Pieter van den Hoogenband excelleerde er en Nederland werd er Europees kampioen op de 4x100 meter vrije slag. Rijnbeek deed zijn deel van het werk in de series, in de finale stond hij zijn plek af aan Van den Hoogenband. De estafette werd sportploeg van het jaar. Rijnbeek hoefde het podium niet op. Maar als iemand er nu naar vraagt, zegt hij toch gewoon dat hij in 1999 deel uitmaakte van de sportploeg van het jaar.
Jarenlang heeft hij op grote toernooien deel uitgemaakt van de Nederlandse aflossingsploegen, nooit heeft er een beloning tegenover gestaan. Er rustte voor hem een vloek op. Natuurlijk heeft hij daarom heus wel overwogen zichzelf voor de Olympische Spelen een nieuwe kans te geven en een *happy end* na te streven. Als hij een Amerikaan was geweest, zou hij wel in dat sprookje hebben geloofd.
Hij heeft door zijn negatieve ervaringen geen afkeer van sport gekregen. De 31-jarige Rijnbeek, financieel planner bij de Rabobank, is lid van de atletencommissie van NOC*NSF en neemt zitting in het Fonds voor de Topsport en in NL Sporter. Hij vindt het een voorrecht invloed uit te kunnen en mogen uitoefenen op het beleid van NOC*NSF. Maar er is geen behoefte aan een tweede rentree. Het zou anders zijn als hij in Sydney een medaille had gemist omdat de estafette 'gewoon' vierde was geworden. Nu heeft hij niet zo'n zin weer met dezelfde jongens op te trekken die hem in 2000 hebben laten vallen. Het is een barrière die hij niet wil doorbreken. Het zit nog te diep.
Hij heeft geen spijt van zijn investeringen als zwemmer. Het is het allemaal meer dan waard geweest. Ook zonder olympische medailles heeft hij zichzelf leren kennen. Nu weet hij dat als hij iets echt graag wil, de kans groot is dat het hem ook lukt. Dat hij dan meer kan dat hij denkt. Als zwemmer heeft hij daar het bewijs voor kunnen leveren. Dat is dan toch een heel zinvol bestaan geweest?

Het talent

DROOM OF DOOLHOF

Je bent gezegend met talent, en soms komen dromen uit. De mooiste boeken worden erover geschreven. Er is een andere, wellicht hogere, stapel boeken met de sleutelwoorden 'talent' en 'mislukt'. Kautar El Abbadi (13) van de Amsterdamse Atletiek Combinatie (AAC) is een talent: ze loopt de 1000 meter in 3.10. Welk boek wordt het?

ROBERT-JAN FRIELE

Kautar El Abbadi is het grootste talent van AAC.
FOTO BASTIAAN HEUS

Ongelooflijk! Ongelooflijk, Kautar El Abbadi gaat hier gewoon winnen. Te midden van alle wereldsterren, waar ze nu bij hoort. Goud! Vierentwintig jaar na de gouden plak van Ellen van Langen is het Kautar El Abbadi, afkomstig uit Amsterdam, 26 jaar oud. Het is 15 augustus 2016, een historische dag, Kautar el Abbadi pakt goud op de Olympische Spelen. Helemaal buiten adem is ze, na die fantastische eindsprint. Ja meisje, doe maar even rustig aan en besef wat je gedaan hebt."

DAAR BEN JE mooi klaar mee, als jonge sporter: word je ineens gebombardeerd tot talent. Door wie eigenlijk? De trainer zegt dat je de beste bent van het team, de coach van de tegenpartij komt na de wedstrijd op je af en zegt dat jij een heel grote kunt worden. En de definitieve bevestiging: je krijgt van de bond een uitnodiging voor de regionale selectie.
Je bent officieel een talent. Dat is heel gaaf natuurlijk. Maar vanaf nu is de sport meer dan sport. Voorheen een spelletje, nu een bezigheid waarbij mensen dingen van je verwachten, soms eisen. Prestaties vooral. Dat kan samengaan met plezier, maar weet je hoe dat moet?

"De bel voor de laatste ronde. Hé, daar krijgt El Abbadi een tikje van Lima, die derde ligt. Vroeger raakte ze daar makkelijk van uit balans, maar ze is harder geworden, volwassener.
De verlegen atlete van weleer maakte zelfs onlangs bekend dat ze na haar carrière ambassadrice wil worden van Unicef. Of de politiek in wil, net als haar grote voorbeeld Hicham El Guerrouj. Ze heeft gisteren na haar training kort met hem gesproken. De legendarische atleet uit Marokko is inmiddels opgeklommen tot ambassadeur van de Verenigde Naties.
Nu terug naar de race. Nog één bocht voor het rechte eind naar de finish. Hier wil El Abbadi de beslissende demarrage plaatsen. Maar heeft ze nog wat over in dit krankzinnige tempo?"

Er staat natuurlijk wel wat tegenover. Je hoeft minder vakken te volgen op school. Je wordt naar training gebracht en gehaald, je eten staat klaar als je thuiskomt. Nee, erom gevraagd heb je niet. Vanaf nu is het zo. En elke training, maar vooral elke wedstrijd, moet je het laten zien. Dat wordt verwacht, want je bent een talent.

Je wint veel. Je wint alles. En elke keer als je wint, wil je weer winnen. Want winnen is verslavend, is prachtig.
Maar niet alleen jij wilt winnen. Je trainer wil dat je wint, je ouders willen dat je wint. Iedereen wil dat je wint.
Wil je slagen, dan moet je die druk aankunnen. De verwachtingen die – vooral de buitenwereld – op je schouders legt, moet je dragen als een veertje. De status van talent geeft je een gedwongen training in het volwassen zijn.

"Ze blijft stug op de tweede plaats lopen, deze Kautar El Abbadi. Zoals we van haar gewend zijn eigenlijk. Vanaf het moment dat ze tien jaar geleden begon met atletiek, is dat haar tactiek geweest, ingeprent door haar vader: geen energie verspillen door op kop te lopen. Rustig afwachten en aan het eind de beslissende versnelling plaatsen. Velazquez versnelt nu, maar El Abbadi kan volgen. Makkelijk gaat het."

Iedereen groet je ineens. Zelfs je ouders worden in de supermarkt aangesproken: gaat goed hè, met haar? En aan je zusje wordt dagelijks gevraagd: hoe doet ze het? Jij bent het talent, jij bent bijzonder.
Maar de deal is duidelijk: jij moet presteren. Hoe je een ei moet koken, weet je niet. Er wordt voor je gezorgd. Boodschappen doen voor je moeder? Welnee, jij moet sporten, geen tijd voor. Zelf iets regelen? Nee hoor, niet nodig. Zelfs je huiswerk maak je onder begeleiding. Maar denk aan de deal: presteren.

"Daar is de start. El Abbadi, wat gaat ze doen? Eén ronde heeft ze altijd nodig om helemaal geconcentreerd te raken. Eén ronde om alle geluiden van het stadion buiten te sluiten. Maar kan ze zich dat veroorloven, hier, in de belangrijkste race die ze ooit gelopen heeft? Het begin is in elk geval goed, ze neemt daar de tweede positie in, achter Velazquez."

Wacht eens even. Je was toch een talent omdat je zo goed kon lopen? En dat je dat zo goed kon, kwam toch doordat je het leuk vond om te lopen? Nu wil iedereen dat je altijd goed loopt. En snel. Maar jij wil genieten.
En al die mensen die wat van je moeten. Hoe is het? Ja, goed hoor. Wie ben jij eigenlijk?
Laat mij gewoon lopen, denk je. Alle dingen die van buiten op je afkomen, getver. Ooit was je gewoon een meisje dat drie keer per week trainde en tijdens de lesuren voor de training niet kon opletten, omdat je zo graag al naar de baan wilde.
Zaterdag heb je weer een wedstrijd. Iedereen verwacht dat je eerste wordt. Maar je wilt helemaal niet eerste worden zaterdag, je wilt gewoon een lekkere race lopen. Wat een gedoe zeg, talent zijn.

"En ja, dames en heren, naar haar gaat natuurlijk alle aandacht uit: Kautar El Abbadi, 24 jaar, afkomstig uit Amsterdam, trainend bij AAC. El Abbadi, die een wereldseizoen had, wedstrijden won in Parijs, Mexico en tijdens de Fanny Blankers Koen Games in Hengelo. Rustig heeft ze net haar warming-up gedaan. Een beetje dribbelend om haar spikes goed in te lopen, rustig rekkend in de schaduw van het stadion. Klaar voor de start. Wordt zij dan de eerste atlete na Ellen van Langen die voor Nederland goud in de wacht sleept?"

Voor de Olympiade in Amsterdam, 75 jaar geleden, werd sea run voorgedragen als Olympische demonstratiesport. Destijds ging dit niet door omdat de aanleg van een nieuwe sea run zeepiste te ver van Amsterdam zou komen te liggen.
Het IJsselmeer heeft niet de zeestuwing die nodig is om deze tak van sport uit te kunnen oefenen. Hier kwam nog bij dat deze van oudsher Zeeuwse sport internationaal nog niet veel voorstelde, het werd voornamelijk bedreven door sporters uit Noord Europa.

Het podium van de Sea Run Holland Throphy.
De Fin Kerto, winnaar Stooker en de Duitser von Roost.

Stooker en Kerto tijdens de voorbereidingen voor de training.

Foto's: -Y-- archief

SEA RUN OLYMPISCH?

Op de schuine waterhelling gingen de atleten begin vorige eeuw één voor één naar beneden. De sport vergt veel van de atleten die ondanks de korte baan van toen een enorme conditie moesten hebben. Dat het lopen van een sea run veel kracht kost werd duidelijk toen 2-voudig Nederlands kampioen Hans Hogeduin in een finalewedstrijd in 1923 zich door uitputtingsverschijnselen niet staande kon houden. Een jurylid moest de vermoeide sporter redden met een duik in het water.
De jury stond destijds nog op verschillende plaatsen langs de piste. Het gaat er namelijk niet alleen om wie de snelste is maar ook wie de foutloze klassieke sea run kan maken. De door de sea runners behaalde scores moesten na afloop van de wedstrijd tussen de verschillende juryleden overlegd worden en dan kon het soms wel uren duren voordat de officiële uitslag bekend was. Dit ging midden jaren twintig beter door het gebruik van grote scoreborden. Het "zeelopen" zoals de sport toen in Nederland werd genoemd, raakte na de jaren twintig in de vergetelheid en werd daarna alleen nog maar beoefend door een handjevol sporters.
Nederland had twee zeeloop-pistes. Deze bevonden zich allebei langs de kust van Schouwen-Duiveland. De banen waren toen 50 meter lang en niet te vergelijken met de wereldbeker banen van nu, die zo'n 300 tot 500 meter lang zijn.
Zestig jaar lang was het stil rondom de sport, maar de ontwikkeling stond niet stil. In de jaren tachtig en negentig werden de schoenen zo ontwikkeld dat je grotere snelheid kunt bereiken en langer op het wateroppervlak kunt staan. Er konden steeds grotere banen gebouwd worden. In 1990 werd er in het Finse plaatsje Hanko voor het eerst een baan langer dan 250 meter gebouwd, gevolgd door gelijksoortige of zelfs grotere banen in andere landen.
Ook de wedstrijd veranderde; naast de klassieke afdaling kwam er ook een afdaling in vrije stijl. Hierbij wordt met verschillende sprongtechnieken afgedaald. Verder is er een groepsloop waarbij vijf sea runners tegelijk in vrije stijl beneden gaan. Bij deze vorm is geen stijljurering en gaat het alleen om de snelst geklokte tijd.
Sea run ging begin jaren negentig tot de zogenaamde "extreme sports" behoren van het gelijknamige tv-kanaal voor waaghalzen. Deze omroep besteedt nog altijd veel aandacht aan de sea run-sport.
Mede dankzij de grotere media aandacht ging wereldwijd een steeds grotere groep atleten de sport beoefenen.

EERSTE PISTE MET BERGWATERSTUWING IN PEKING

75 jaar na de Olympiade in Amsterdam wordt er in het congrescentrum de Zeeuwse Stromen te Renesse wederom gesproken over de mogelijkheid om van sea run voor 2008 in Peking een Olympische demonstratie sport te maken, met de mogelijkheid in 2012 door te groeien tot officiële Olympische sport. De onderhandelingen worden gevoerd tussen het IOC, een delegatie van Peking 2008 en de Internationale Sea Run Federatie (ISRF).

In China wil men voor de Olympische Spelen in 2008 de eerste piste bouwen waarbij men niet van de zeestuwing uitgaat. Het plan is om via een ingenieus proces van de stuwing van bergwater gebruik te maken. Mocht dit experiment mislukken, dan kan er altijd nog 150 kilometer worden uitgeweken naar de kust bij Tangkoe, waar afgelopen winter de laatste werkzaamheden aan een nieuwe piste zijn uitgevoerd.
Een besluit over de Olympische nominatie zal er dit weekeinde echter nog niet komen. Volgende maand praten alle partijen in Peking verder. Er wordt dan gekeken naar de technische en financiële haalbaarheid.

"MISSCHIEN BEN IK ALS VEERTIGER NOG STEEDS GOED GENOEG VOOR HET HOOGSTE NIVEAU"

Gelijktijdig met dit congres is het hele sea run-circus neergestreken in Renesse voor een wereldbekerwedstrijd.
Ook onze Hollandse sea run-trots Yarre Stooker, een maand geleden nog voor de derde maal winnaar van de presticieuze Sea Run Holland Throphy, dacht dit weekeinde weer aanspraak te maken op de overwinning. Stooker bleef deze week echter weinig bespaard. Door een val vorige week in Melbourne verspeelde hij zijn leidende positie in deze wedstrijd, waarin hij de winst voor het grijpen had. Zijn aartsrivaal, de Fin Kerto, won deze wedstrijd en kon hem hierdoor tot op 48 punten in het totaalklassement voor de wereldbeker naderen. Stooker is nog altijd leider van dit klassement. Hij prepareerde zich nog wel voor de training in Renesse maar kwam wederom ten val op zijn pijnlijke schouder en is waarschijnlijk twee weken uitgeschakeld.
"Stom, ik nam te veel risico in het steile valgedeelte met een spong," aldus Stooker. Misschien speelt onwennigheid met zijn nieuwe, nog wat stugge schoenen hem parten.
Deze speciaal in Japan vervaardigde aerodynamische schoenen zijn voorzien van extra afzetvinnen, die zorgen voor meer stabiliteit en er kan een sterkere afzetsprong mee gemaakt worden.
Door de blessure kan Stooker zijn leidende positie in het wereldbekerklassement kwijtraken. "Als Ville (Kerto) beide wedstrijden wint moet ik 152 punten inhalen. Gelukkig is het seizoen nog lang en kan ik over twee weken weer beginnen met punten terugpakken. Alles is nog mogelijk," zegt Stooker. Ik vraag hem verder wat hij vindt van de Olympische nominatie waar dit weekeinde over wordt gesproken. "Het is goed voor de erkenning van de sport dat er eindelijk weer eens wordt gesproken over sea run als Olympische sport. Helaas komt het voor mij en veel toppers die net als ik rond de 35 jaar oud zijn waarschijnlijk te laat om nog actief aan die Spelen mee te kunnen doen. Maar wellicht kan ik tegen die tijd de jongens die dan actief de sport beoefenen begeleiden en dan ben ik er in een andere hoedanigheid toch bij." Hij denkt even na en zegt dan: "Misschien ben ik als veertiger toch nog goed genoeg voor het hoogste niveau, je weet maar nooit." Met een grote grijns neemt hij afscheid van mij.
De tv in de foyer waar we zitten is afgestemd op het sea run informatiekanaal. Dit kanaal meldt dat het vandaag "zeer goede sea run-omstandigheden" zijn en dat de piste bij Renesse er goed bij ligt. De komende dagen is de piste echter niet toegankelijk voor recreanten vanwege de wereldbekerwedstrijd die dit weekeinde plaatsvindt.

Onze verslaggever in Renesse

De wereldbeker sea run piste bij Renesse.

JOHAN CRUIJFF: Een van de redenen voor het gebrek aan technische vaardigheid van veel voetballers heeft ongetwijfeld te maken met de plek waar de jeugd leert voetballen. In mijn tijd was de straat de populairste leerschool waar je de geheimen van deze sport kon ontdekken. Jongens zoals ik, die het leuk vonden om tegen een bal aan te trappen, ontwikkelden zich in de straten en op de pleintjes van onze wijken.

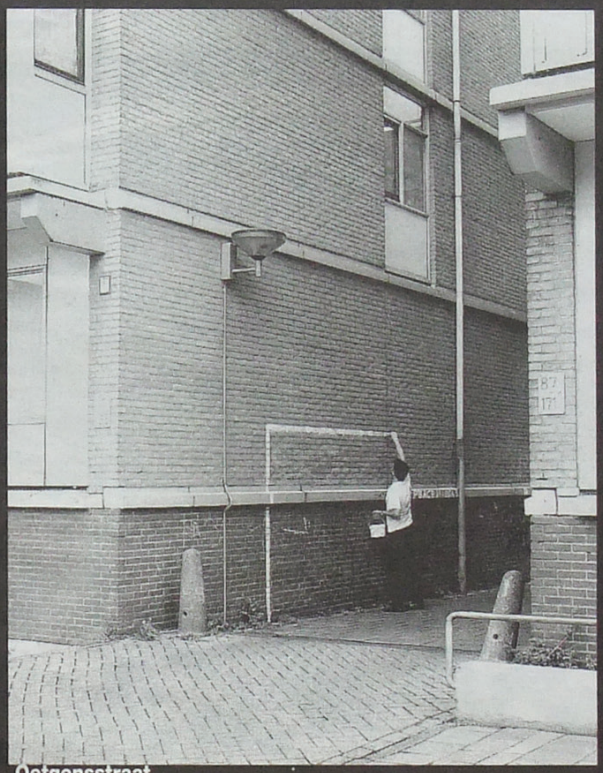

Oetgensstraat.

Celebesstraat.

Sumatraplantsoen.

Molukkenstraat.

Ter ere van het 75-jarig bestaan van het Olymisch Stadion schilderde Harmen de Hoop op diverse plekken een goal voor de straatvoetballers van Amsterdam.

Vijf geheimen van het Olympisch Stadion

Wat intrigeert het meest aan het Olympisch Stadion en die andere gebouwen van Jan Wils aan het Amsterdamse Stadionplein? Dus de Citroengebouwen uit 1931 en 1962 en de beide voormalige dienstwoningen van het stadion aan weerszijden. Wils combineerde het traditionele met het moderne, het zakelijke met het uitbundige, het symbolische met het abstracte, het oude met het nieuwe en het grote met het kleine. Het is geen toeval dat deze geheimen hier geïntegreerd zijn: het Stadionplein markeert als 'poort van de stad' de overgang van het traditionele naar het moderne Amsterdam.

DE STIJL

Jan Wils (1891-1972) was in 1917 een van de eerste leden van De Stijl, de beweging van Piet Mondriaan en Theo van Doesburg, die de belangrijkste Nederlandse bijdrage aan de internationale ontwikkeling van de moderne kunst zou blijken. Bij de Stijl ging het na de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog om de 'nieuwe beelding'. Zij moest zich integraal, in alle aspecten van de beeldende kunsten manifesteren: in de vrije en toegepaste kunst, in architectuur en stedenbouw. Het ging om een nieuwe tijd met nieuwe vormen en betekenissen. Na twee jaar maakte Wils zich los van De Stijl, omdat zijn bouwpraktijk en het radicale programma van De Stijl niet meer synchroon liepen.

Jan Wils wist in de jaren rond 1920 als jong architect een bloeiend eigen bureau op te bouwen in Voorburg. Hij kreeg zoveel opdrachten dat tijdgenoten grapten dat Den Haag een voorstad van Voorburg was in plaats van andersom. Als een van de weinige moderne architecten van zijn generatie kon Wils ook echt bouwen. Hij kreeg opdrachten waarbij hij mede-Stijlleden Vilmos Huszar en Theo van Doesburg inschakelde.

TRADITIONEEL EN MODERN

Wils was een praktisch en tegelijk idealistisch architect. Hij probeerde het bestaande, dat zich bewezen had, met het moderne te verenigen. Hier ligt het eerste geheim. In het stadioncomplex is dit terug te vinden in de combinatie van baksteen met beton. In de ogen van de modernen had baksteen afgedaan, zij omarmden materialen als glas, staal en beton. Uitsluitend traditioneel is baksteen niet, het was zeker toen toepasselijk bouwmateriaal: duurzaam en goedkoop. Het gebruik van baksteen sloot ook aan bij de zee aan huizenblokken die door wel tachtig architecten in Plan Zuid van Berlage werden ontworpen. Wils paste de baksteen als vulsteen en voor de vele bijna sculpturale accenten, binnen de moderne betonconstructie van het stadion. De nieuw-zakelijke collegae van Wils vonden dat sierende gebruik van de baksteen te traditioneel. Maar praktisch bleken de baksteenen wel. Bij de restauratie van het stadion hoefde aan de grote muurvlakken nauwelijks iets te gebeuren.

OUD EN NIEUW

Het tweede geheim gaat over de combinatie van het oude en het nieuwe. Dit komt goed tot uitdrukking in de Marathontoren, de blikvanger van het stadion. Wils bouwde een stadion waarin de horizontale lijnen overheersen. Ook moest het passen in het Nederlandse landschap, een verlangen van het Internationaal Olympisch Comité. Wils bracht de horizontale kwaliteit van het vlakke Nederlandse landschap tot uiting in het stadion. Vooral aan de westzijde was dit geslaagd, daar sloot het aan bij het toen nog open vlakke weidelandschap. Aan de oostzijde sluit het complex, het jongste Citroengebouw incluis, aan bij de dominerende Amsterdamse bouwhoogte van ongeveer twintig meter. Al deze horizontale lijnen hadden verticale accenten-nodig voor een goede werking. Bovendien moest het stadion ook van grote afstand zichtbaar zijn. De lichtmasten zouden pas zes jaar na de bouw deze functie versterken. Daarom bouwde Wils de 46 meter hoge Marathontoren. De ranke toren is werkelijk vooral als accent bedoeld, ze staat los als een Italiaanse campanile, en niet in de as van het stadion, maar iets terzijde van de ingang. In de ogen van sommige tijdgenoten ouderwets was de sculpturale bekroning van de toren, die eerder paste bij de architectuur van de Amsterdamse School dan bij die van het nieuwe bouwen.

SYMBOLISCH EN ABSTRACT

Bij het derde geheim gaat het om het symbolische en het abstracte. Wils maakte in het stadion, bij de dienstwoningen en de Citroëngebouwen gebruik van een dynamisch spel van vooruitstekende en terugspringende muurdelen, vlakken en kleine stapelingen van baksteen. Door dit spel van verhoudingen zijn de dimensies van de gebouwen te overzien voor de bezoekers. Soms paste hij wat ornamenten toe. De vormen zijn abstract.

Tegelijk benutte hij de traditie van het symbolische, vooral aan de oostzijde. De Marathontoren is het hoogtepunt: hier brandde het eerste Olympisch Vuur, waarschijnlijk een eigen vondst van Wils. Met dit toen alom als heidens beschouwde symbool diende hij de kritici van de moderne sport van repliek. Zij beschouwden de moderne sport als onchristelijk, te competitief en onfatsoenlijk door de deelname van vrouwen. Met het logo van de vijf ineengevlochten ringen werd het vuur het belangrijkste symbool van de Spelen. De vijf ringen met het motto 'sneller, hoger, krachtiger' siert de bovenzijde van de Marathonpoort. Naast de Marathontoren staat ook het Van Tuyll van Serooskerken monument, gewijd aan de belangrijkste lobbyist voor de Spelen van 1928, een sporter die de Olympische groet brengt. En in de buitenpoort staan nog twee beelden, van een Marathonloper en een vrouw die een erepalm draagt. In de Marathonpoort hangen plaquettes met de namen van alle Nederlandse Olympische kampioenen.

ZAKELIJK EN UITBUNDIG

Het vierde geheim van het stadion betreft het gehele ontwerp van het complex: Wils combineerde het uitbundige met het zakelijke. De bezoeker wordt aan de buitenzijde gelokt door allerlei elementen, de Marathontoren en zijn twee secondanten, de beide fijnzinnige dienstwoningen, de vele muurdelen en vlakken, overkragende dakjes in de gevels van het stadion. Bij het betreden van het stadion verdwijnt dit uitbundige. Op de tribunes is het beeld sober en strak, alleen de eretribune en de Marathonpoort zijn enigszins geaccentueerd. Binnen het stadion mocht de blik van de toeschouwer niet worden afgeleid door het gebouw, maar moest het oog optimaal gericht zijn op het spektakel in de arena. Ook de ordening van de tribunes, de toegangen en de onderverdeling van de vakken is zeer functioneel. Hierin had de later beroemd geworden stedenbouwkundige Cornelis van Eesteren mede de hand. Van Eesteren werkte in de ontwerpfase van het stadion bij Jan Wils.

GROOT EN KLEIN

Het vijfde geheim van het stadioncomplex is misschien het beste: de combinatie van het kleine met het grote. Dit valt het beste te ervaren door deel uit te maken van de groep waarvoor het stadion in de eerste plaats gebouwd is: het publiek. Voor het functioneren van een stadion is er een moment het meest kritisch, als paniek is en een vol stadion leegstroomt. Dan kunnen grote ongelukken plaatsvinden. In het Olympisch Stadion is dat niet gebeurd. Dat heeft te maken met de organisatie van de publieksstroom. Het publiek is opgevat als een rivier die eerst in kleine, korte stromen in steeds langere en brede stromen de bergen af het laagland instroomt. Die stroom is niet uniform, sommige delen stromen harder, andere langzamer. Het gaat erom voortdurend de individuele, en dus 'kleine' beleving van elk deel van de stroom te verbinden met de collectieve en dus 'grote' beleving binnen de stroom. Wils heeft dit gedaan door de trappen en ruimtes die het publiek omvatten bij het verlaten van het stadion volgens een opeenvolgend patroon van een steeds grotere omvang te ontwerpen. Dit patroon begint met de kleine accenten die passen bij de expressieve vormgeving van de buitenzijde van het gebouw, het eindigt met de grote ruimtes voor het stadion, het vlakke voorplein van het stadion tussen de beide Citroëngebouwen en daarachter het nog grotere Stadionplein daar weer achter. Het publiek heeft bij het verlaten van het stadion bij het betreden van een nieuwe ruimte of trap steeds perspectief op een steeds groter ruimte of trap achter de ruimte die men betreedt. Dit patroon is doorgezet in de omgeving van het stadion. Bij het verlaten van het stadionterrein is er op het voorplein tussen beide Citroengebouwen en aan weerszijden daarvan bij de Noord en Zuidpoort perspectief op grotere ruimtes achter het Stadionplein, de Stadionweg en het Zuider Amstelkanaal aan Noord- en Zuidzijde en de groene zichtas gevormd door de Van Tuyllserooskerkenweg achter het Stadionplein. Zo kwam, geheel gedacht vanuit het gebruik door het publiek, iets unieks tot stand: een logische en functionele verbinding tussen de dimensie van een enkele baksteen en een grootstedelijk ontwerp.

MAURITS NIBBERING

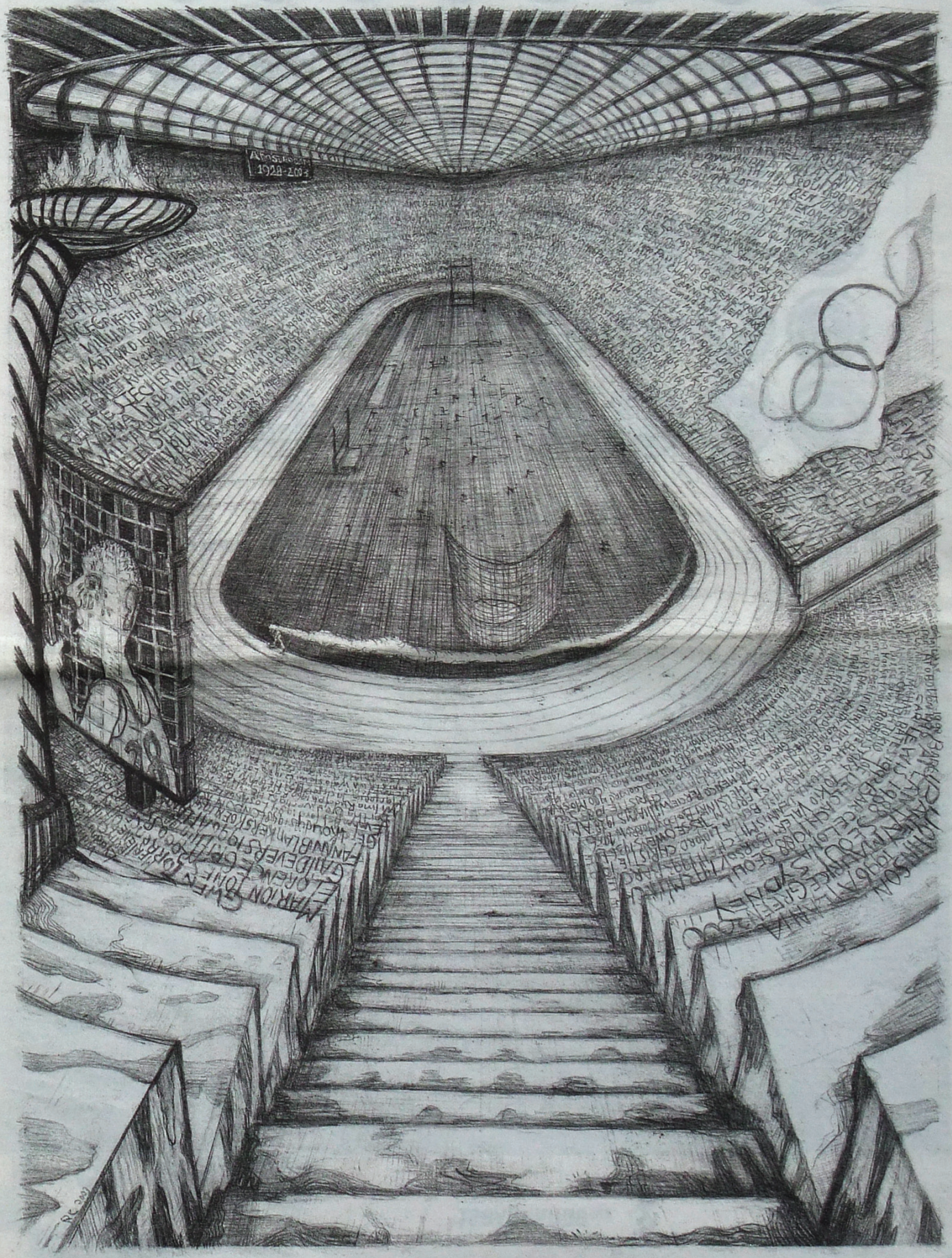
1928-2003

Gas for Friendship

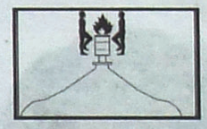

G.f.F

De olympische beweging voert een steeds maatschappelijker en geëngageerder beleid. Vanuit de overtuiging dat de Olympische Spelen een harmoniserende en positieve rol speelt in de wereld heeft het I.O.C het project G.f.F opgericht.
G.f.F houdt zich buiten de contouren van de werkelijke spelen bezig met issues die met vriendschap en verbroedering te maken hebben. G.f.F werkt in stedelijke contexten en richt zich vooral op de publieke ruimte. Het project G.f.F wordt op dit moment in verschillende steden op mondiale schaal gerealiseerd.
G.f.F is een project waarin de kern van de olympische gedachten zich manifesteert: het samenkomen van mensen, de ontmoeting en de dialoog. Het I.O.C meent dat hierdoor de wereld een positieve impuls krijgt.

De grote gashouder onder de grond geeft 12 G.f.F meetingpoints 4 jaar lang energie om de vuren brandend te houden.
Dat de G.f.F meetingpoints op dit moment staan opgesteld in New York, Dallas, Berlijn, Argentina, Zurich en Moskou hangt samen met de koude winters die daar heersen.
Naast de sociale functie die het project vervult beschouwt het I.O.C de G.f.F meetingpoints als Olympische monumenten die op een eigentijdse manier de Olympische gedachte verbeelden.

De olympische vlam als openbaar kampvuur.
Naast de monumentaliteit en het grootschalige karakter van de olympische spelen werkt het G.f.F op een kleine en menselijke schaal in verschillende metropolen. De intentie van G.f.F is om de vlam van de sokkel te halen. Het afstandelijke en formele karakter die in *de sokkel en de vlam* besloten ligt wil G.f.F transformeren tot een object (de vuurplaats) waar de sociale interactie en de menselijke maat centraal staan.

G.f.F wil de vlam een nieuwe betekenis geven die een concrete plaats kan innemen in het straatbeeld. Als openbare kampvuren zal de vlam in nieuwe gedaanten verschijnen. Openbare kampvuren, plaatsen voor ontmoetingen, gesprekken en warmte.

G.f.F op Alexanderplatz Berlijn 2002

FOTO SAHIB MOULAT / REUTERS

New York Dallas Argentina Moskou Bremen Bordeaux Milano Bruxelles Manchester Berlin

Dansen op vleugels van staal

Hun leerlingen moeten er gelukkig van worden. Ze moeten voelen wat het is om vrij te zijn. Van oktober tot maart helpen Peter van der Rol Brouwer en Ilona de Groot hun cursisten op de Jaap Edenbaan in de zoektocht naar schoonheid. Vergelijk het met schilderen, met muziek, met poëzie: schaatsen is meer dan sport. Een blik in de gedachten van twee bevlogen schaatsinstructeurs.

ROBERT-JAN FRIELE

Schaats: voorwerp waarmee men zich over het ijs voort kan bewegen, bestaande uit een langwerpig, geslepen ijzer, bevestigd in een houten of metalen voetrust die met banden of riemen onder de voet wordt vastgemaakt of met een schoen één geheel vormt.
Schaatsen: schaatsenrijden.
Schaatser: iemand die schaatst.

(bron: Van Dale groot woordenboek der Nederlandse taal)

SCHAATSEN IS een sport. Het is nu eenmaal ingedeeld bij de sporten. Wie dat heeft gedaan, is onbekend, maar er kan nu niets meer aan veranderd worden. Peter van der Rol Brouwer constateert het met een lichte zucht.
Honderden mensen per jaar leren schaatsen onder leiding van Peter van der Rol Brouwer (op de Jaap Edenhal beter bekend als Grote Peter om hem te onderscheiden van collega Kleine Peter) of zijn vriendin Ilona de Groot. "Hou die zit! Tjak! Tjak!," schreeuwt Grote Peter de hele winter.
Je hijgt, stoot grote stoomwolken uit en hoe groter de stoomwolken, hoe moeilijker het is de beweging tot een goed einde te brengen. Na een uur zijn de bovenbenen vol, willen ze zichzelf binnenstebuiten keren. De man met de hamer komt langs, heet dat dan. Die druk op de benen, daar moet je een beetje van houden, houdt De Groot haar cursisten voor.
Een paar rondjes na de man met de hamer, komt je maag in opstand. Dan kun je met een gerust hart stoppen, naar huis fietsen en voldaan op de bank gaan zitten: er zijn calorieën verbrand en het luie zweet is uit je lijf. Je hebt weer gesport.
Geef je over. Denk aan muziek. Geef je over. Voel de klanken als een warme saus over je heen komen, voel de beweging. Vergeet de beweging. Geef je over. Vergeet de wilskracht. Wilskracht heb je nodig om te sporten, niet om te schaatsen. Schaatsen heeft meer met laten te maken dan met doen. Zie het als een zoektocht naar de schoonheid.
Zo ziet Grote Peter het eigenlijk, schaatsen. Een sport? Luister:
Je moet het schaatsen loslaten, geef je over aan het ritme. De beweging is poëzie. Langzaam afzetten, glijden, langzaam afzetten, glijden. En dat honderd keer, duizend keer, oneindig lang. Het is meditatie. En dans. Alles valt in elkaar: het in balans zijn en het uit balans zijn.

ILONA DE GROOT is behalve schaatsinstructeur ook violiste. In de muziek had ze het al geleerd: uren, jaren moet je studeren op je techniek. Totdat er een moment komt dat je al het geleerde laat voor wat het is en opgaat in de muziek. Net als met schaatsen:
Voor het vergeten, voor het loslaten, moet je het eerst hebben vastgepakt. Je moet het weten, 'links, rechts, diep zitten, tjak! tjak!'. Dat is een proces: duizenden keren heb je het herhaald, totdat in je hersenen ergens een vast patroon is ontstaan. Dan is het tijd om los te laten, om je over te geven aan de muziek en de poëzie.
Bij elke beweging, bij elke strofe uit het gedicht, elke aanraking van het instrument, krijg je een cadeautje: je glijdt. Nee, je vliegt. Je schaatsen zijn vleugels. Vleugels van staal, zoals Goethe ze omschreef.
"Blijf werken! Blijf bewegen!," schreeuwt de instructeur. Van der Rol Brouwer en De Groot hebben nog één wijze raad: de schoonheid zit niet in je lichaam, maar in de beweging. Ranke benen van 25 of kromme poten van honderd jaar oud, het gaat om de dans op het ijs. Je weet niet wanneer het gevoel komt. Óf het komt.
Dat de ene slag goed is, wil niet zeggen dat de volgende slag ook goed is. Dat is iets verwachten, een passieve instelling. Je moet iets leveren om iets te krijgen. Geconcentreerd schaatsen, totdat het moment daar is waarop je de vleugels van staal uitstrekt, ermee klappert en langzaam opstijgt. Onder je bevindt zich het vlak dat beweegt. Jij staat stil. Vervaagd zijn de gedachten aan de techniek. Je wordt een toeschouwer van jezelf, van het ritme waarin alles op zijn plek valt en je loskomt van de werkelijkheid. Terwijl je steeds harder gaat, voel je de traagheid.
Je bent een schaatser geworden.

Schaats: vleugel van staal waarmee men vrijheid kan verkrijgen.
Schaatsen: het vlak onder je laten bewegen door monotone beweging te maken met beide benen, vorm van meditatie.
Schaatser: persoon die los is van de werkelijkheid, toeschouwer wordt van zichzelf.

(bron: Peter van der Rol Brouwer en Ilona de Groot)

Ilona de Groot (met viool) en Peter van der Rol Brouwer.
FOTO BASTIAAN HEUS

ADVERTENTIE

zandloper (2003) hoogte 7 cm - goud (proefversie messing), kunststof, rubber, blaar

Als eerste al multifunctioneel

Dat Prins Hendrik een nietsnut was, behoort inmiddels tot de basiskennis van de doorsnee-Nederlander. Maar metselen kon hij wel. Op 18 mei 1927 legde hij de eerste steen voor het Olympisch Stadion, dat een jaar later klaar was. Het werd een tempel voor de sport, maar ook de plek waar socialisten, communisten, nazi's en oranjeklanten zich manifesteerden. Een greep uit het 'maatschappelijk bewogen' stadion.

PAUL ARNOLDUSSEN

Het defilé in het Olympisch Stadion. FOTO COLLECTIE IISG

AL DRIE JAAR na de oplevering vierde de SDAP, sociaal-democratische partij, er de Eerste Mei. Hoogtepunt was een politiek ruiterspel, Maurits Dekker verwerkte de voorstelling dankbaar in zijn roman *Amsterdam*. 'Reeds dadelijk maakte zich een eigenaardig politieke spanning van de toeschouwers meester, als onder klaroengeschal een als Amsterdamse stedemaagd listiglijk verkleed jongmens, gezeten op een bruin paard, de arena binnenkomt.'

Het bleef niet bij een paard. 'Een vreemd, nachtmerrie-achtig en door een tiental op stokpaardjes huppelende figuurtjes omgeven dier. Dit oranje, op vier mensenvoeten lopend gedrocht stelt de katholieke partij voor. Dan volgen er nog een drietal andere, karikaturale, fantastische paarden: Moskou, de dwarskijker en de liberalen. Als al deze kartonnen stumperpaarden het groene grasveld hebben betreden, stormt eindelijk de vurige hengst, de sociaal-democratie, het stadion binnen. De rode ruiter rijdt een toertje met de Amsterdamse stedemaagd, krijgt daarna applaus en een krans en hiermede is het spannende, politieke ruiterspel geëindigd.'

Het is duidelijk, niet alleen in hedendaagse ogen hebben de massaspelen van toen iets potsierlijks. Dat kwam ongetwijfeld door het amateurisme dat erin sloop, met zo veel figuranten en artiesten en zo weing geld voor aankleding en regie. Maar ook een geoliede, professioneel aangepakte manifestatie garandeerde nog geen spanning.

Op 17 september 1936 defileerde het volk tweeënenhalf uur (!) in het stadion – net in de verbouwing, de inmiddels gesloopte tweede ring werd aangebracht – ter gelegenheid van de verloving van Juliana en Bernhard. Tijs Tummers in zijn boek *Het Olympisch Stadion*: 'De verpleegsters van het Binnengasthuis kwamen langs, de burgerwacht, de stormtroepen van de Amsterdamse politie, Volendammer vissers in klederdracht, en de ridders van de Militaire Willemsorde. Ook alle Amsterdamse scholen waren vertegenwoordigd: bij het Gemeentelijk Lyceum voor Meisjes liep hun bekende wiskundeleraar voorop; dr. Max Euwe, die een jaar eerder wereldkampioen schaken was geworden.'

In de oorlog manifesteerde de SS zich in het stadion. De *Gooi- en Eemlander* van 21 september 1941 kon aankondigen dat 'de SS und Polizeisportgemeinschaft der Niederlände onder leiding van de SS Gruppenführer Rauter, Hoherer SS- und Polizeiführer bij den rijkscommissaris voor de bezette gebieden' een openbaar optreden ging verzorgen 'met groote sportwedstrijden op het gebied van de lichte athletiek en van het marcheeren met volledige bepakking'. Op dergelijke gebeurtenissen kwamen tienduizenden mensen af, en dat waren vast niet alleen NSB'ers, maar ook mensen die gratis een uitje wilden.

Na de oorlog organiseerde regisseur Carel Briels massaspelen in het stadion die legendarisch werden. In zijn autobiografie vertelt hij smakelijk over de eerste, bij de viering van Koniginnedag, 31 augustus, 1945. Het decor: Nederland, verbeeld door een met krijtstrepen getekende kaart op de grasmat. Deelnemers: duizenden militairen en burgers, die voor de generale repetitie een betaalde dag verlof kregen. Het verhaal: de bevrijding van Nederland. Briels dacht dat er nog voldoende Duitse uniformen en helmen voorhanden waren maar dat viel tegen. Een uitgebreide zoektocht begon. 'Nu kwam uit Hamburg het bericht dat een paar duizend helmen onderweg waren.' Het bleken inderdaad prachtige helmen te zijn, maar Britse.

EEN JAAR later, herinnerde Parool-lezer Eerd de Boer zich in 1995, had de EVC, een communistisch georiënteerde vakbond, een manifestatie in het stadion. Een gekostumeerde voetbalwedstrijd was onderdeel van het programma. "Als twaalfjarige had ik grote schik als de bal in het hok van de loonsverhoging of voor betere woningen werd geschopt. En als de kapitalisten de bal hadden, verdween die in de pijpleiding van Shell en Unilever. Grote pret, want je was natuurlijk nog niks gewend in die jaren. Het stadion zat vol, er was sfeer met muziek en turnen, en er waren natuurlijk sprekers die het de arbeiders naar de zin zouden maken."

Begin 1954 bood het stadion een spel – vermoedelijk weer van Carel Briels – over de watersnoodramp van een paar maanden eerder. De opbrengst ging ongetwijfeld naar de slachtoffers. Trudi Veraart-Van Duin was erbij. "Midden op het voetbalveld was een huis nagebouwd op ware grootte. Er werd gespeeld dat er een overstroming was en dat de bewoners vluchtten voor het water, net als in Zeeland. Dus de bewoners moesten op het dak op redding wachten. Hiervoor was een echte helikopter ingehuurd. Eén voor één werden de slachtoffers omhooggehaald, de helikopter in."

"Maar geen rekening was gehouden met de enorme wind die zo'n heli veroorzaakt. Het huis was natuurlijk niet van steen gebouwd. Al snel begonnen de dakpannen los te raken en weg te waaien. De nog op het dak aanwezige mensen moesten bij elkaar kruipen op het allerlaatstste stukje van het dak dat nog intact was. Je kon duidelijk zien dat ze echt bang waren. De situatie werd met de minuut ernstiger, er bleef steeds minder van het huisje overeind. De wanden lieten nu ook los, maar naar beneden kon niemand meer, want de ladder was omgewaaid. Uiteindelijk zijn alle spelers veilig in de heli terechtgekomen. Of ze allemaal ongedeerd waren, kan ik me niet herinneren."

Eind jaren vijftig raakten het massaspel en de massabetoging in onbruik, ander amusement, zoals de televisie, trok. De verzuiling nam en af en daarmee de behoefte grootscheeps met elkaar te verkeren.

Vermoedelijk was het stadion op 5 juli 1963 voor het laatst het toneel van een politieke manifestatie, maar niet in de zin die de organisatoren graag zagen. Een Nato-taptoe, waarbij vooral de deelname van een legerkorps uit het fascistische Portugal onder president Salazar irritatie opriep, werd verstoord door linkse jongeren. De politie greep in, er vielen gewonden. Voor velen was dat het begin van de jaren zestig.

ADVERTENTIE

340
340
380

EGOISTEN VAN HET ZUIVERSTE RAS

De wielerronde van Senegal

DORST

Moegestreden rijden de renners van een zware etappe over de finish. Het heetste uur van de dag is aangebroken en de schaduw nagenoeg verdwenen. Er is maar een ding waar de uitgedroogde coureur aan denkt, het koude frisdrankje van de sponsor. De massa renners bestormt de bestelauto met de drankjes. De mannen schreeuwen en graaien. Het vormen van een rij of wachten op je beurt is niet aan de orde, er is altijd te weinig, dus als je iets wilt hebben in dit land dan moet je er voor strijden. Ook ik wring mij tussen de aangestampte renners. Schreeuw en grijp net als de anderen. Met mijn ene arm duw ik een renner weg, mijn andere arm steek ik in de koelbox. Dan heb ook ik een flesje te pakken maar ben niet de enige, er is nog een hand die stevig de andere helft van het flesje omklemt. Ik kijk wie bij de arm hoort, het is een van mijn ploeggenoten, maar niets in mij gunt op dit moment wie dan ook mijn buit, ik geef een goeie ruk aan de fles en onttrek mij aan de kluwen.

Vandaag is de overwinning voor de Senegalese renner Boissy Cledor. Het publiek is uitzinnig, waarschijnlijk hebben de Italianen de overwinning vandaag weggegeven. Zij wonnen de laatste drie etappes. Overal rennende mensen om maar een glimp van de jonge held op te vangen. Onderuitgezakt tegen een boom zet ik het flesje aan mijn mond. Een groepje kinderen, blootsvoets en in gescheurde kleren, komt op mij afgestoven en verdringt zich voor mijn half lege flesje. Gulzig giet ik de koude zoetigheid naar binnen. Dit is het grootse moment van genieten, verlost uit de koers, en de wedstrijd overleefd. Ik gooi het lege flesje naar de kinderen die er vechtend op duiken.

De komplete toercaravaan, bestaande uit honderd wielrenners, ploegleiders plus auto's, motoragenten, twee ziekenwagens, brandweerwagen, de officieele Spaanse UCI-jury-commissaris Jose Sudupe en tourdirecteur Michel Thioub, fietsenmaker in Dakar, is gestationeerd in een klein, stoffig dorpje genaamd Tambacounda.

In de schaduw van een boom zit de dorpsfietsenmaker op een steen. Wielen hangen in de takken, aan een spijker in de stam ketting en tandwielen. Om de boom staan fietsen op zadel en stuur, kinderen zijn driftig aan het sleutelen.

Ik ben op zoek naar een apotheek om iets te halen voor mijn verwondingen. Ik doe mijn broek en mijn T shirt uit en laat mijn schaafwonden zien, handen, ellebogen, schouder en heup. Het zijn open wonden, zodra je er iets op plakt, groeit het erin. Wat ze voor me hebben is watten, alcohol en een spuitbus met witte lak waarmee ik de wond dicht kan spuiten.

Dan ga ik op zoek naar eten. Bij een vrouwtje koop ik, haar winkeltje bestaat uit een tafeltje in de schaduw, twee gekookte eieren als aanvulling op het dagelijkse bord pasta met onbetrouwbaar vlees.

DAKAR

Negentien landenploegen, samengesteld uit elk zes renners, een ploegleider en een verzorger, afkomstig uit Kameroen, Angola, Senegal, Marokko, Frankrijk, Italie, China, Rusland, Estland, Columbia en Nederland zitten geduldig te wachten op de brede stoep voor het het Palais presidentiel. Dakar, een stad met brede boulevards. Op het trottoir, bedelaars en straatventers die zich in de voorbijgangers vastbijten. Handkarren, geiten en schamele autos zoeken toeterend en walmend hun weg.

Het lijkt een onwerkelijke gedachte dat straks de drukte wordt stilgelegd en wij vrij baan zullen krijgen. Een man, getekend gelaat, gehuld in een stoffig gewaad,- hij doet het meest denken aan een kamelendrijver- maant ons de fietsen te pakken. We krijgen een hand en succeswensen van zeer vooraanstaande personen onder wie de president van de republiek Senegal, Abdoulaye Wade. Schoenen klikken in de pedalen, het startsein is gegeven en de wedstrijd begonnen.

EZEL

Het is halverwege de etappe Tambacounda-, (niet ver bij het meest oostelijke puntje van Gambia vandaan)-Bakel, (vlakbij de grens van Mauretanie) We rijden een klein stadje binnen. De mensen staan dansend en zingend aan weerszijden van de weg. De voorste linie van het peloton schiet met hoge snelheid door twee zanderige haakse bochten. Geiten steken gevaarlijk over. Er wordt geremd. Dit is het kritieke moment, waar de shifting plaatsheeft. De renners staan vol op de pedalen om te voorkomen dat voorin een groep zich losmaakt. Dan klappen voor me renners tegen de grond. Een ezel doorklieft met wagen en menner het peloton.

Net op tijd kan ik remmen en met geknepen ogen stuur ik langs twintig, dertig renners die gewond op de grond liggen. Een berg huilende, kermende, hulpeloze gezichten. Ik zie een opengesneden been. Het zijn de Kameroenezen die de pech hebben. Een van hen is er erg aan toe. Het van pijn en schrik kermende slachtoffer wordt een mobiele telefoon aan het oor gehouden. Het nieuws van zijn ongeluk heeft terwijl hij nog tergend van de pijn op de straat ligt zijn thuisland bereikt, de minister van sportzaken aldaar spreekt de kampioen via de telefoon moed in. Maar het mag niet baten. Het bot dat uit zijn been steekt, belet hem voortzetting van de koers.

REM

Europa heeft de Tour de France. Afrika heeft ook zijn rondes, tour du Senegal, ronde van Marokko, Kameroen en Burkino Faso, de wedstrijd waar ooit Fausto Coppi malaria opliep en aan de ziekte overleed. In de Afrikaanse rondes wordt altijd een oneerlijke strijd gevochten tussen rijke, goed gesoigeerde Europeanen die weliswaar lijden onder barre Afrikaanse omstandigheden, als hitte en onverteerbaar voedsel, en aan de andere kant arme Afrikanen met hun gebrekkige fietsen maar ijzersterk moreel. In de Nederlandse ploeg vindt ook deze tweedeling plaats. Mijn Nederlandse ploegenoten Henk, Willem, Joop, Alex, en Bart, allen goed getraind en gerouteerde criteriumrenners, professioneel materiaal en voorbereiding. Ikzelf, moet het hebben van mijn Afrikaanse karakter.

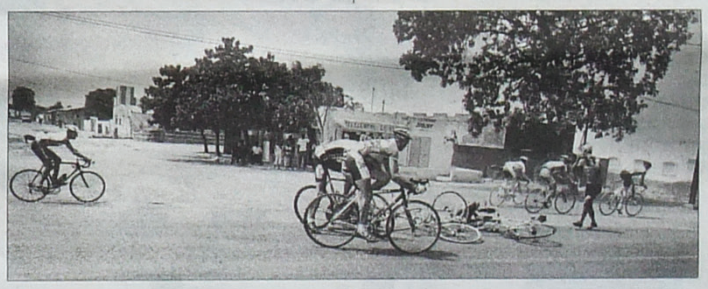

Etappe: Louga-Thies. We naderen een brug. Het peloton remt. Bidonnetjes schieten uit de houders en rollen over de straat. Met het remmen moet je zuinig omspringen, een goede renner remt niet, de verloren snelheid moet hoe dan ook met veel rente weer worden ingehaald. Mijn rem blokkeert, de kabel blijft hangen. Mijn voorwiel slipt over de weg. Achter mij botst de Peugeot van Jose Sudupe, de jury-commissaris, bijna tegen mijn achterwiel. Terwijl de koers me vloekend rechts en links passeert, probeer ik de hendel terug te duwen, hij ontspant, maar ik kan hem niet meer gebruiken.

Ik ben een gevaar temidden van het peloton waar iedereen in grote snelheid maar een paar centimeters van elkaar balanceert. Maar gelukkig ben ik de enige die het weet. Zonder rem kun je niet meer mee op de golven van afremmen en versnellen. Wat kan ik doen, mezelf laten afzakken en lossen uit het peloton, of helemaal voorop gaan rijden, zodat ik alle opstakels kan voorzien en omzeilen. Langzaam passeer ik het peloton richting voorhoede, waar de ruggen van Fransen en Marokkanen het tempo bepalen. Er wordt gejaagd op de Italianen die vooruit zijn, ik draai mee op kop. Mijn vorm is goed, ik demarreer. Achter me schelden mijn ploeggenoten op me, ze willen dat ik juist het tempo laag houd, Alex rijdt op zijn tandvlees. Vannacht sliep hij op de tegels naast de toiletpot.

Het is zo heet dat de wind geen verkoeling meer brengt. De uitdroging tekent zich af in witte zoutranden op mijn zwarte koersbroek. De Marokkaanse ploegleider een rustige man, door de wol geverfd, stuurt zijn auto (de minister-president van Senegal heeft negentien pick-ups ter beschikking gestelt, hij draagt de ronde een warm hart toe) tegen de regels in gevaarlijk langs het peloton en voorziet zijn renners van water. Uitgeputte en achtergebleven renners sleept hij buiten het oog van de jury-commissaris weer terug naar het peloton. Onze ploegleider Gijs (Belg) ex-leraar technische school, die ons moet voorzien van water en reservewielen, zette nooit een voet buiten Europa. In Afrika overleven valt hem zwaar. Zijn ogen vallen met de dag dieper weg in de kassen, de spanning om zijn mond toont zijn achterste kiezen. Wanneer het tempo rustig is laat ik me, om water te halen afzakken naar Gijs die achterin rijdt. Gijs geeft me bidons. Dan versneld de karavaan. Klevend aan de bumper van de pich-up, probeer ik bij te houden. Maar Gijs geeft extra gas, ik kan niet volgen, grijp mis naar de rand van de laadbak, en raak buiten de zuigkracht van auto.

Overmoedig draai ik een hoog tempo. Ik raak uitgeput. Langzaam neemt het verkeer met zijn walmende diezels weer bezit van de weg. Mijn benen draaien aan een schroef die zich steeds vaster zet.

Gelost betekent verloren. Ik passeer een Senegalese renner op een fiets met een lekke band. De koers-ziekenauto passeert me, door de open achterdeuren zie ik een gewonde renner liggen, even wens ik dat ik daar zou liggen.

Over de finish kun je je benen stil houden, de punten van je schoenen over het asfalt laten schuren, tot stilstand komen en je laten steunen tegen een muur met een beetje schaduw. Terwijl ergens ver buiten mijn beleving de gele trui wordt uitgeloofd, de winnaar het erepodium bestijgt en het publiek feest viert, hang ik als een pakketje slappe spieren over mijn fiets.

ETEN

Als er een grote pan pasta door twee koks de eetzaal wordt binnengebracht, stormen de renners er op af, en scheppen met hun bord allemaal tegelijk hun portie uit de pan. Aangevuld met een stuk kip is dit wat we eten. De meeste coureurs kampen met maagproblemen, zij kunnen 's avonds niet meer eten, raken verzwakt en sterven de volgende dag in de koers.

's Ochtends begin ik weer met zoveel mogelijk te eten, droog stokbrood met plakkerige jam, veel anders is er niet, totdat ik tot bovenaan mijn slokdarm vol zit. Vlak voor de start koop ik een fles cola en bananen, de basis waarop je in Afrika kunt overleven. Ik vul er mijn bidons mee en de zakken van mijn shirt.

Zolang het lukt moet je proberen te eten tijdens de koers. De wedstrijd en de extreme hitte vergen het uiterste.

Ik prop op de momenten wanneer het peloton even kalmeert een banaan of een reep naar binnen. Met mijn vingers duw ik het voedsel rechts en links tussen mijn kiezen zodat de hevige luchtstroom komende en gaand naar mijn longen vrij baan blijft houden. De hitte onttrekt het vocht uit mijn gevulde hamsterwangen, en als cement voegt het voedsel zich tussen mijn tanden. Ik neem een slok cola om het weer op te lossen. Het mengsel van speeksel, slijm en eten verplaatst zich maar moeizaam door mijn droge mond, het zet zich als een korst af tegen mijn gehemelte. Slikkend en pruimend op de vieze massa, doet het er een eeuwigheid over om zich te laten afvoeren naar mijn maag.

VAL

Als een op hol geslagen kudde buffels stormt het peloton een dorp in. De zon staat hoog en brandt op onze lichamen. Politiemotoren met loeiende sirenes voorop. Er wordt een harde finale gereden en ik kan het maar net bijhouden.

De focus van mijn concentratie ligt voortdurend tussen de wielen voor mij op het asfalt, speurend naar plotseling opdoemende kraters. Bijna altijd is het raak en knalt er wel iemand in een gat. De renners voor me schieten naar rechts en links alsof er een bom uit de hemel valt en midden in het peloton neerdaalt. Een onafwendbaar groot gat voor mijn wiel schrikt me op uit de roes van het afzien. Ik zie geen uitweg, grijp mijn stuur stevig vast en schiet vol in de krater. Mijn voorwiel wordt gegrepen door het gat. Mijn stuur breekt. Met mijn armen vooruit duik ik voorover in het diepzwarte asfalt. Ik schraap over het wegdek, trek mijn benen in en sla mijn armen om mijn hoofd om mezelf te beschermen voor de messcherpe tandwielen achter me. Het peloton schiet als een vrachtwagen over me heen. Mijn bebloede benen en armen snel inspecterend zie ik nog een jongen liggen. Die ik blijkbaar ten val heb gebracht. Hij beweegt nog. Er staat me maar een ding te doen, zo snel mogelijk weer op de fiets en de wedstrijd uitrijden. Ik hijs mijn fiets van het asfalt omhoog, het stuur bungelt als een gebroken arm aan de remkabel. Ik ijk of de wielen nog rond zijn, leg de ketting over de tandwielen. Werp nog een laatste blik op het slachtoffer achter me en spring op mijn fiets.

Mijn val is een hele geruststelling voor mijn rivalen die zich verassend genoeg binnen mijn eigen ploeg bevinden. De situatie word langzaam onhoudbaar wanneer zij achterin de koers hun darmen moeten laten kronkelen. En ik als incidentele krachtpatser voorin de profs kon bijhouden. Wielrenners bezitten de gewoonte om hun benen te scheren. Dit is het brandmerk van een echte coureur. De shag op mijn benen is voor mijn ploeggenoten een schaamteloze vertoning, evenals mijn fiets, die uit een voorhistorisch tijdperk stamt. Mijn ongeluk is de bevestiging voor hen dat ik helaas het wiel kan houden van een Italiaanse prof, maar zeker niet moet denken dat ik een wielrenner ben.

Onder de douche schraap ik met een tandenborstel de kiezels en het vuil uit mijn wonden. Enigszinds geschrokken en eenzaam leg ik mij te rusten temidden van mijn verwondingen. Peter Winnen had me al had gewaarschuwd, wielrenners zijn egoisten van het zuiverste ras.

VLIEGTUIG

Omdat asfalt op het Afrikaanse continent een schaars goed is en op veel plaatsen de kwaliteit onfietsbaar, worden de we vaak per bus enkele honderden kilometers getransporteerd naar de startplaats van morgen..

Er staat een middelgroot cargo-vliegtuig klaar. Onze bus stopt maar de deuren blijven gesloten. De renners willen eruit. De chauffeur verdedigt de deur. De renners van een andere bus rennen wel naar het vliegtuig. De luchtmacht verleent vandaag haar diensten. Althans aan een deel van ons, want het lijkt dat er niet genoeg plaatsten zijn. De wielrenners schelden in alle talen op onze deurbewaker. Ik denk bij mezelf wie is hij om uit te maken wie wel en wie niet het luchtruim gaat verkiezen boven nog uren in deze ellendige bus. Dan verschuift de agressie naar een andere hoek van de bus, een renner wringt zich door een open raam naar buiten. Een laffe actie, de bus schreeuwt verontwaardigd naar de uitbreker, hij wordt bij zijn benen gegrepen, trapt zich los en valt in het zand krabbelt op en snelt richting vliegtuig.

Waarmee zou het laten schieten van een stoel worden beloond, uren wachten in de hete vlakte tot het vliegtuig ooit weer terugkomt, honderden km achterin een pick-up door elkaar worden geschud Ik schuif het raam verder open spring naar buiten en demarreer naar het vliegtuig. Word binnengehaald door de soldaten, neem plaats, gesp de gordel om en deel stilzwijgend mijn bevochten geluk met de andere voorhoede-renners. Het vliegtuig neemt een lange aanloop en de wielen geven hun taak voorzichtig over aan de vleugels.